

AZAMİ SEMPOZYUMU TAKDİM KONUŞMASI¹

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله حمدا يوافي نعمه و يكافي مزيده و صلى الله على سيدنا محمد و آله وصحبه و سلم

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Sayın Rektörüm, muhterem hocam Muhammed Avvame, değerli meslektaşlarım, bu etkinliğimize uzaktan yakından teşrif eden kıymetli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler, sevgili öğrenciler, değerli dinleyiciler, hepinizi hürmetle selamlıyorum, saygılar sunuyorum. Uluslararası Muhammed Mustafa Azami Sempozyumu'na hepiniz hoş geldiniz. Sözlerin en güzeli Allah kelamı ile az önce açılışını yaptığımız bu ilmi faaliyete bizleri muvaffak kılan Yüce Rabbime hamd ediyor, hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum.

Bu sempozyumun oluşum hikâyesine kısaca temas etmek istiyorum. Bundan tam bir yıl önce merhum Muhammed Mustafa Azami'nin vefat haberi bize ulaştı. Bunun üzerine müteakip cuma günü burada üniversitemiz camiinde gıyabi cenaze namazını kıldık. Sayın rektörümüz Mustafa Azami'nin İslami ilimlere hizmetinden ötürü uluslararası bir sempozyumla anılması fikrini ortaya attı. Bunun üzerine derhal hazırlıklara başladık ve kısa zamanda çerçevesini belirledik. İşin erbabıyla yaptığımız istişareler doğrultusunda Mustafa Azami'nin öne çıkan yönlerini merkeze alarak sempozyumun ana çatısını şekillendirdik. Nihayetinde, iki gün icra edilecek şekilde açılış oturumu, yedi ana oturum ve kapanış oturumundan oluşan mevcut hali ortaya çıktı.

Sıra konuşmacıların tespitine geldiğinde iki seçenek arasında tercih yapmak durumunda kaldık. Ya tebliğ çağrısına çıkıp müracaat edenler arasından seçim yapacaktık ya da ehil olduğuna kanaat getirdiklerimize teklif götürecektik. Sempozyumu vefat yıldönümüne denk getirmek istediğimizden vakit darlığı birinci seçeneği zayıflattı, ikincisinde karar kıldık. Belirteyim ki ister ülkemizde ister İslam coğrafyasında yapılan sempozyumların niteliği ve icra biçimi beni hep rahatsız etmiştir. Benzeri yanlışlara düşmeden sempozyumun amacına ulaşması için titiz davranmak zorundaydık. Hangi konunun uzmanı kim ise onunla doğrudan temas kurup ikna etmeye çalıştık. Ülkemizdeki katılımcıları bizzat ziyaret ettik, aşırı yoğunluklarına rağmen hamdolsun iknaya muvaffak olduk. Yurt dışından davet edeceğimiz misafirlerin seçiminde de Prof. Dr. Serdar Demirel ve diğer tertip heyeti hocalarımız aynı hassasiyeti gösterdiler. Bu vesileyle bütün katılımcılara ve tertip heyetine teşekkür ediyorum.

¹ Prof. Dr. Bilal Aybakan, İbn Haldun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı

Sempozyumun planlarken birinci oturumda merhum Muhammed Mustafa Azami'nin hayat hikâyesini yetiştirdiği çevre eşliğinde ele almak istedik. Bu maksatla merhumun aile efradından iki oğlunu, Aqil Azami ve Anas Azami beyleri davet ettik. Hoca efendinin yetiştirdiği ilim çevresini, özellikle Hint yarımadasında nasıl bir ilmi gelenekten geldiğini ortaya koymak üzere Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri bölüm başkanı Prof. Dr. Mehmet Özşenel'i çağırdık, zira hocamızın temel uzmanlık alanlarından biri budur.

Sempozyumun yedi ana oturumdan oluştuğunu söylemişim. Oturumlardan biri mutlaka Kur'an-ı Kerim ile ilgili olmalıydı. Zira Muhammed Mustafa Azami Hoca batı akademisiyle tanıştıktan sonra onların çalışmalarında İslam'ın şah damarı mesabesinde olan iki temel kaynağımızı hedef alıp ciddi saldırılarda bulduklarını farketmiş, gayret-i diniyesiyle buna karşı koymaya çalışmıştır. Asırlardır biriken kin ve nefretin etkisiyle damıtılmış zehirlerini akıttıkları çalışmalarına karşı reddiyeler yazma gayreti içine girmiştir. Bu itibarla Azami Hoca'nın Kur'an-ı Kerim'in mushaflaşma sürecine dair çalışmalarını müstakil bir oturuma konu yaptık. Kur'an-ı Kerim'in Mushaf haline gelişini Kitab-ı Mukaddes ile mukayeseli olarak ele aldığı için biz de fakültemiz öğretim üyesi Prof. Dr. Ömer Faruk Harman Hocamızdan Yahudiliğin kutsal kaynaklarının özellikle de Tevrat'ın oluşum serüvenini ele almasını istedik. Zira hocamız Yahudiliğin kaynakları, oluşum süreci konusunda oldukça iyi bir birikimi sahiptir ve doktorasını da bu konuda yapmıştır. Sağ olsun Ömer Faruk Hocamız bizi kırmayıp böyle bir tebliğ üstlendi. Önceki kutsal kitapların metinleşme süreci işlenip vuzuha kavuştuktan sonra Kur'an'ın mushaflaşma süreci anlatıldığında mesele oldukça aydınlanmış olur. Kur'an-ı Kerim'in mustaflaşma sürecini objektif bir şekilde işleyecek bir otoriteye ihtiyacımız vardı. 29 Mayıs Üniversitesi mütevelli heyet başkanı olan Dr. Tayyar Altıkulaç Türkiye'de bu konuda en çok adından söz ettiren hocamızdı. Olağanüstü yoğunluğuna rağmen bizi kırmayıp bu konuyu üstlendiler. Hocamız inşallah yarın sabah teşrif edip Kur'an-ı Kerim'in mushaflaşma sürecini anlatacaklardır. Onu Ömer Faruk Harman Hocamızla birlikte aynı oturumda dinleyeceğiz. Böylece üniversitemizin mukayeseli eğitim anlayışına da muvafık davranmış olacağız. Burada bizim derdimiz hamaset değil. Biz gerçekten hakikatin tecelli etmesi için çaba sarf etmeye gayret ediyoruz. Yani bu istikamette eğer bir şeyler yapabilirsek Rabbimize şükrederiz.

Kur'an-ı Kerim'e, ilk asli kaynak olmasından ötürü öncelik verdik, ama asıl kavga Sünnet etrafında cereyan etmiştir ve Azami'nin çoğu çalışmaları da bu eksendedir. Azami, ekip ruhuyla organize çalışan müsteşriklerin, özellikle Goldziher'in başlattığı ve onun bıraktığı yerden bayrağı teslim alan Schacht'ın İslami İlimlerin ana kaynaklarından Sünnet'e yönelik ağır

eleştirilerine ciddi mukavemet göstermiştir. Schacht'ın Batı akademiyasında Kitab-ı Mukaddes mesabesinde itibar gören “Origins of Muhammadan Jurisprudenc” adlı eserine Azami, “On Schacht's Origins” adıyla bir reddiye yazmıştır. Diobend kökenli oluşu hasebiyle güçlü hadis birikiminden aldığı güçle bu reddiye kaleme almıştır. Onu İslam âlemine en çok tanıtan da bu eseri olmuştur. 1985 yılında basıldığından bu yana, otuz yılı aşkın bir süredir Türkiye'deki akademik çevreler Muhammed Mustafa el-Azami'yi bu eseri başta olmak üzere diğer eserleri vasıtasıyla tanıyor ve yakından takip ediyor. Merhumun hatırasını yâd etmekle yetinmeyip bunu bir ilim ziyafetine dönüştürmeyi de hedefledik. Velhasıl sempozyumumuzda Azami'nin Sünnet konusunda yaptıkları, Batı akademiyasında Sünnet algısı ve Azami'nin bu algıyı düzeltmek üzere ortaya koyduğu çabaları birden fazla oturuma konu yapılacaktır. Geleneğe hâkim olan bir âlim olan Azami, birincil hadis literatürünün tahkikine de mesai harcamıştır. Onun tahkik çalışmalarını da yine müstakil bir oturuma konu yaptık. Son oturumu ağırlıklı olarak fıkha tahsis ederek meseleye farklı bir boyut da katmak istedik. Daha önce de belirttiğim gibi bütün tebliğleri işin erbabı olan araştırmacılara vermeye gayret ettik, uluslararası bir sempozyum olması hasebiyle konunun ülke dışından uzmanlarını da sürece dahil ettik.

Bu yoğunluk içerisinde özellikle bu çetin kış şartlarında buraya gelmek de kolay bir iş değildir, fedakârlık gerektirir. İnaniyorum ki söz konusu Peygamber Efendimiz olduğunda bu ümmet geri kalanı teferruat sayar ve her türlü zorluğu göze alır. Uzaktan yakından gelen misafirlerimiz, iki gün boyunca bizlere bir ziyafeti sunacaklardır. Bu değerli katkılarından dolayı her birine en ayrı ayrı teşekkür ederim, hepsine sağlık ve başarılar dilerim

Sözlerime son verirken şahsım ve fakültem adına Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Recep Şentürk'e, himayelerini esirgemeyen mütevelli heyetimize yürekten şükranlarımı arz ederim. Sempozyum tertip heyetindeki hocalarımız Prof. Dr. Serdar Demirel, Dr. Hamza Bekri, Dr. Yaşar Çolak, Dr. İhsan Kahveci'ye, sekreteryaya görevini başarıyla yürüten Abdüssamet Sarıkaya ve Necmettin Beşikçi'ye, organizasyon işlerini kusursuz yürüten Abdulkadir Alemdar ve Fatih Çam'a, bütün tasarım işlerini titizlikle yapan Ergin Güçlü'ye de ayrı ayrı teşekkür ederim. Zira onların gayret ve çabaları olmasaydı bu faaliyet kesinlikle gerçekleşmezdi. Tekrar, hepiniz hoş geldiniz, sefalar getirdiniz, şeref verdiniz. Gelişinizle bizi gerçekten memnun ettiniz. Teşekkür ediyorum. Saygılar sunuyorum.